

EKONOMİ POLİTİK

G20 Zirvesinin Ardından...

Erinç Yeldan, 8 Nisan 2009

Başlıkta geçen tümceyi tamamlamak için "... ne değişti?" diye sormak geliyor. IMF'ye sağlanan 500 milyar dolarlık yeni kaynak ile birlikte 1.1 trilyon dolarlık bir "paket"; *Finansal İstikrar Forumu* adlı birlikteliğin şimdi artık *Finansal İstikrar Kurumu* adı altında "yeni" bir örgüt yapısına kavuşturulması; finans piyasalarında kuralısızlaştırmaların ve denetimsizliğin küresel krizin baş sorumlusu olduğunun ilan edilmesi (ancak buna karşın gerçekçi ve kalıcı hiç bir yeni önlemin tasarlanmamış olması)... Bütün bu olgular geçen hafta sonunda Londra'da toplanan G20 zirvesinin, "*kapitalist dünyanın 1944'de toplanan Bretton Woods konferansı sonrasında en kapsamlı etkinliği*" olarak değerlendirilmesine ve "*küresel krizin artık sonunun görüldüğü*" müjdesinin büyük bir coşkuyla ilan edilmesine yol açmıştı bile.

Önce "değişmeyenleri" anımsayalım. Zirvenin toplandığı günlerde ABD'den gelen veriler Amerikan ekonomisinde istihdam kayıplarının artarak sürdüğü ve Mart ayında işsiz oranının yüzde 8.5'e yükseldiği; işsizler ordusuna da yaklaşık 680 bin yeni emekçinin katıldığı haberleri gelmekteydi. Ama bu tür haberler çoşan finans piyasalarının iştahını kaçırmaya neden olmamalıydı. Amerikan ekonomisinin geçtiğimiz Eylül ayından bu yana her ay ortalama 650 bin civarında yeni işsiz yaratıyor olmasının finans dünyasının sanal işlemcileri için büyük bir önemi yoktu. Hem zaten, "*bu tür veriler*", medyatik moda deyiş ile, "*piyasa tarafından çoktan fiyatlanmış*" durumdaydı. Reel ekonomilerdeki "*çöküş artık istikrar kazanmıştı*". Şimdi "*yeni fonların finans kapitalin hizmetine sunulmasının zamanı gelmişti*".

"Değişenlere", daha doğru ifadeyle, "değiştigi ilan edilen" olgulara bakalım:

- Yeni yaratılan *Finansal İstikrar Kurumu*'nun görevi danışman kuruluş olarak "*koordinasyon sağlamak*"; "*finans piyasalarını etkileyen kırılmalıklara karşı oyuncularını uyarmak*"; ve "*oyunculara rehberlik sunmaktır*". Kuruma tanınan herhangi bir yaptırım ya da düzenleyici güç yoktur. Bu haliyle *İstikrar Kurumu*'nun işlevi olarak kurgulanan "*piyasa koşullarında çalışan serbest bir küresel ekonomi*" tasarımının, biraz da "*efektif kurallara bağlı ve güçlü küresel kurumların gözetimi altında çalışması gerektiği*" temennisinin nasıl sağlanabileceği konusu tartışmalıdır.
- "*Gölge bankacılığı*" diye tanınan ve "*toksik varlıkların*" ve "*vergi cennetlerinin*" yaratılmasına olanak sağlayan kuralısız ve denetimsiz finansal işlemlerin sürdürülmesi önünde herhangi bir yeni düzenleme gereği özenle dikkatlerden kaçırılmıştır. Bankacılık sisteminin denetimi ve gözetimi, "*sistemik olarak önemli olan finansal kuruluşların, piyasaların ve bunların enstrümanlarının uygun derecede denetlenmesi gerektiği*" yorumuyla ucu açık bırakılmış ve gerekli işlemlerin yapılması ulusal para otoritelerine havale edilmiştir. Küresel krizin ana nedeni olarak bilinen finansal genişlemenin dizginlenmesi muğlak kelime oyunları ve temenniler arasında kaybolmuş durumdadır.
- IMF'nin mevcut anti-demokratik temsil sistemi değiştirilmeden korunmuş ve üçüncü dünyanın yoksul ülkeleri IMF'nin fonlarına olan çok düşük parasal katkıları nedeniyle

küresel sistemin karar alma süreçlerinden dışlanmaya devam edilmiştir. Kaldı ki, ilan edilen söz konusu 1.1 trilyon dolarlık “yeni” kaynağın sadece 50 milyar dolarlık kısmı, yani sadece yüzde 5’i, 49 en yoksul ülkeye tahsis edilecek durumdadır. Oluşturulan kaynakların *ekonomileri değil, öncelikle finansal kayıpları kurtarmaya* yönelik olduğu gerçeği her adımda karşımıza çıkmaktadır.

Son olarak ülkemize dönelim: G20 sonrası dünyada Türkiye’nin durumu ne olacaktır? Bu soruya dolaylı bir yanıt vermeye çalışacağım: *Uluslararası Finans Enstitüsü*’nün geçen hafta bu köşede tanıtmaya çalıştığım rakamları şu gerçeği açık olarak bizlere sunmaktadır: 2007’de gelişmekte olan piyasalara akmakta olan bankacılık sistemi kredileri 480 milyar dolar idi. Bu rakamın mevcut kriz altında 2009’da *eksi* 60 milyar dolara döneceği tahmin edilmektedir. Dolayısıyla Türkiye ve benzeri gelişmekte olan ekonomilerin öngörülebilir gelecekte artık küresel piyasalardan ucuz ve bol sendikasyon kredisi altında elde ettiği sermaye girişleri söz konusu olmayacaktır.

Yani Türkiye, daha uzunca bir süre 2007 öncesinde elde ettiği ucuz döviz girişlerine dayalı *spekülatif-büyüme* olanağına kavuşamayacaktır. Finans pazarlarında böylesi bir daralma neticesinde 2009’un sonuna doğru beklenen *büyümenin kaynağının zorunlu olarak iç talebe dayalı harcamalardan ve ulusal tasarruflar* üzerinden sağlanacağı açıktır. Türkiye geniş iç pazarını bu gerçeğe göre “yeni büyüme” konjonktürüne hazırlayabilirse, 2009 sonunda krizin atlatılması beklentisine cevap verebilecektir. Böyle bir “yeni büyüme” stratejisinin ise IMF’nin geleneksel daraltıcı “mali disiplin”; “enflasyon hedeflemesi”; ve “özelleştirme-esnekleştirme-serbestleştirme” reçetelerine bağlı kalarak kurgulanmasının olanağı yoktur.